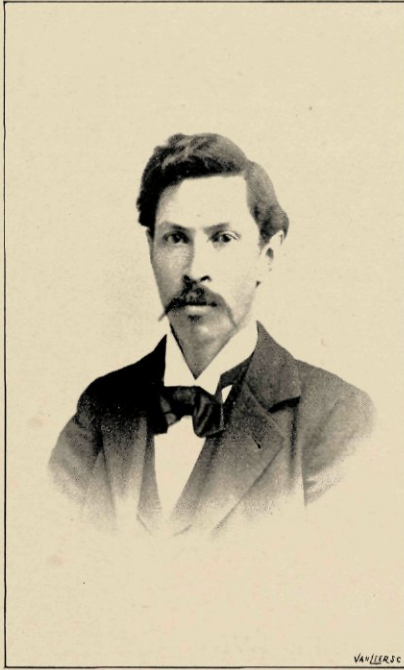

„NETTENBOETSTERS“
NAAR EEN SCHILDERIJ

(IN HET BEZIT VAN DEN HEER J. J. EESING, DEN HAAG)

J. AKKERINGA. † † † † † DOOR
AEGIDIUS. W. TIMMERMAN. †

Bij de beoordeeling van een kunstenaar hebben wij in de eerste plaats te vragen, niet welken rang hij inneemt onder zijn tijdgenoten, niet wat de uiterlijke verdienste is van het werk dat hij geleverd heeft, niet welke de plaats is hem toegewezen door een meerdere of mindere materiele vaardigheid: al hetwelk, niet waar, slechts uiterlijk en vergankelijk is; doch alleen naar de blijvende en innerlijke waarde van zijn werk, naar het eigenaardige deeltje kracht dat hij in een bepaald tijdperk heeft bijgedragen tot het voortstuwen der intellectueele beschaving, niet zoozeer van de geheele menschheid, als wel van zijn eigen volk; naar de plaats die hem kan worden toegewezen in het koor dat de geheimzinnige liederen zingt die de rechtstreeksche uiting zijn van den geest eens volks. En wanneer wij dan in dien kunstenaar ontdekken den deugdelijken wil en de hartstochtelijke begeerte om, als een kind dat met in den blanken maneschijn starende wijdgeopende oogen aan den schoot van de voor hem alwetende vrouw luistert naar haar wonderlijke sprookjes, de vluchtige en dartelende woorden op te vangen die zijn ziel hem in

stille uren voorfluistert; wanneer wij zien, hoe hij met devote eerlijkheid en heldhaftig geloof die heilige woorden tracht na-te-stamelen, hoe hij, zich verheugend in 't bezit van een schoone vaardigheid, vrij van de fouten waardoor zijn tijd naast het bezit van veel edels gekweld wordt en vooral oprecht nationaal weet te blijven, dan aarzelen wij niet hem, als is 't misschien ook niet den eersten rang, toch zeker een hooge plaats onder zijn tijdgenoten aan te wijzen.

En zoo denken wij ook over den schilder dien wij thans wenschen te bespreken.

Het zij ons vergund, in verband met de fouten waar wij boven van spraken, met het zilvren pincet der voorzichtigheid eenige zijner fijne eigenschappen uit te lichten en te laten blinken tegen het donkere fond der vergripen, waaraan velen onzer huidige schilders zich schuldig maken.

Allereerst bewonderen wij in Akkeringa een frischheid en diepte van gemoed, een echt-Hollandsche trouwhartigheid en gemoeidelijkheid, een eenvoudige ronde eerlijkheid die een weldadige kalmeerende rust bij ons weet op te wekken en een ontspanning brengt van het internationaale lijnengedoe en kleurengewiel en klaterend hol gerammel waarmede wij in den laatsten tijd door het vooral uit het buitenland ingevoerd modernisme zoo vaak en heftig geplaagd worden.

Neem bijvoorbeeld dat fraaie schilderijtje uit de onlangs verkochte collectie van wijlen den smaakvollen verzamelaar Dr. Titsingh. Enkel een vrouw in een teer-bruin kleedjen, een kindje in 't wit dat naar Oostindische kers grijpt, op den arm. Het heeft niet de minste pretentie, maar het is zulk een warm stukje zonnig leven, zulk een eenvoudige verheerlijking van de moederliefde en er blijkt bij nadere beschouwing zoo duchtig opgewerkt, de kleurtjes zijn er zoo zuiver en gevoelig naast elkaar geveid dat het heerlijk is om er lang en stil naar te zitten kijken.

Of dat andere vrouwtje, goed te drogen hangende, misschien nóg simpeler, met nóg minder bedoeling geschilderd, welk een weelde van zomerkleuren in de lentebomen, in de blanke appelbloesentakken, in het sappige grasveldje dat de voet van het

F. Akkeringa.

figuurtje nauwlijks schijnt te drukken. Of uit diezelfde collectie, kinderen in het duin lichtblond en lichtpaars van toon, met dat stil-zwevende zomerlicht dat in ons land de warme zandgronden zoo bekoorlijk maakt, die blijde glans waarin onze bloemetjes zoo vief staan te bloeien en onze kinderen zoo gaarne spelen en stoeien terwijl het evenzilde van de lauwe zeewind langs hen glijdt.

Hierbij rekenen we den schilder gelukkig dat hij niet tot de zoogenaamde zoekers behoort. Want niet om het zoeken maar om het zich laten vinden is het te doen. Alle werk is onecht en dus geen kunst, waarin de schilder, hoe knap overigens ook, gezocht heeft een bepaalde eigenschap uit te drukken. Wie meent voornaam of naif of gedistingeerd werk te leveren, nadat en omdat hij zich voornam dat te doen, is reeds

daarom alleen veroordeeld. Wie symboliek werk denkt te maken omdat hij door literatuur heeft geleerd dat een of ander kunstenaar op een aangewezen oogenblik in een bepaald schilderij door rozen of lelies, lijnen of figuren een zekere gedachte heeft uitgedrukt, kan omdat hij copieert en daarom alleen reeds geen kunst maken. Een aangenomen symboliesch teeken is bovendien universeel en internationaal, terwijl een kunstenaar nationaal en individueel moet zijn. Al afficheert Akkeringa geen symboliek: terwijl hij zich vrij houdt van de affectatie dier moderne kunstbegrippen is zijn werk vol van de gezonde symbolische kracht die in elk kunstwerk leeft. En in de grootste het sterkst. Da Vinci's Gioconda, Rembrandt's Titus, Botticelli's Lente om alleen zeer bekende te noemen, schilderijen waar de symbolische

levenskracht van talloze menschengeslachten, en van het zieleleven van geheele volken en van den geest van eeuwen, om zoo te zeggen uitslaat, staan evenver van de moderne symboliek als Michel-Angelo van een Italiaanschen beeldjeskoopman. En het is in een schilder van dezen tijd te prijzen, dat hij zich van die afdwalingen heeft vrijgehouden.

In zijn nettenboetsters, een onderwerp herhaaldelijk door hem behandeld — wij nemen als type het schilderij in 't bezit van de firma Goupil in den Haag — bewonderen wij de zuiverheid van kleur, een roomen blankheid waarin even een zwakviolette tint oplicht, een breede uitgestrektheid in de warme lucht en daaronder op en langs de duinenreeks boetende vrouwen die als naarstige dieren geduldig en plomp hun eentonige dagtaak afzwoegen. Vooral in deze reeks schilderijen is gemakkelijk waar te nemen dat Akkeringa's kunst zuiver is en harmoniesch. Harmoniesch zoo-

DE OOSTINDISCHE KERS

NAAR EEN SCHILDERIJ

(Collectie wijlen Dr. Tjitsingh. In het bezit van den Heer Mr. Spoor.)

7. Akkeringa.

SPELENDE VISSCHERSKINDEREN

(In het bezit van den Heer J. J. Biesing, den Haag.)

NAAR EEN SCHILDERIJ.

als het leven van iemand is wiens daden uitingen zijn van, en rechtstreeks in overeenstemming met een vooraf door hem vastgesteld logisch plan. De figuren aangebracht in zijn schilderijen hebben steeds hun juiste plaats en passen volkomen in de alleen hun eigene omgeving. Zij dragen het kenmerk van wel doordacht van houding en expressie te zijn en vooral zij zijn eenvoudig en doen eenvoudig, zooals Akkeringa's heele leven en handelen is. Hij voelt zich niet de min of meer onwelriekende zonderling die met een stuk of wat zeer intellectueelen de bloesem meent te zijn van het menschelijk geslacht, die het trijp van sofaleuning en verslijt door diepzinnig modern gedenk, die meent dat de rest der menschheid alleen goed genoeg is om hem te voeden, te kleeden en te aanbidden; maar hij voelt zich onder zijn arbeidende landslieden niets meer dan ook een werker die zijn ambacht met geduld en ernst beoefent en den arbeid liefheeft om den arbeid.

Op deze wijze alleen kunnen wij — indien niet alle dingen slechts eenmaal bloeien — misschien weer veroveren de geweldige levendmakende kracht die er eenmaal uitging van de Hollandsche schilderschool der zeventiende eeuw. Geen zoekers maar ernstige mannen hebben wij noodig die ieder in zijn eigen kunnen, binnen de perken van zijn eigen vermogens gestadig streven die vermogens

KINDEREN IN HET DUIN

(Collectie wijlen Dr. Tiltsingh. In het bezit van den Heer A. Bakker, den Haag.)

NAAR EEN AQUAREL.

J. Akkeringa.

uit te beelden, die, zonder te zoeken naar manieren of maniertjes om zich uitdrukken, zich alleen geven zooals ze zijn. Laten wij niet vergeten dat het Apollo was die het ken-u-zelven heeft uitgesproken. En Akkeringa weet wat hij wil en weet wat hij kan. Hij beoefent zijn kunst om de kunst alleen. Wat in Frankrijk eenigszins artistiekpedant door „*l'art pour l'art*” wordt uitgedrukt zegt Wagner zooveel kernachtiger in zijn „*deutsch sein heisst eine Sache um Ihrer selbst und der Freude and Ihr willen treiben.*” Hetgeen evenzeer op ons Hollanders van toepassing is. Ook hierin toont Akkeringa zijn landaard. Men ziet het aan al zijn werken. Hij begint niets of hij moet er toe gedisponeerd zijn, hij gaat er mee voort met tevredenheid en maakt het met blijheid af. Al zijn schilderijen zijn egaal, er is aan het eene detail niet meer zorg besteed dan aan het andere.

Bovendien is hij deugdelijk realistisch. Wij willen duidelijk trachten te zeggen wat wij hieronder verstaan. Wanneer wij bij Ovidius in de roerende legende van Philemon en Baucis lezen dat de beide goden die op aarde een rustplaats zoeken, het hoofd moeten buigen om het hutje van die simpele oudjes binnen te gaan en dat het oude vrouwtje een potscherf onder een der wiebelende tafelpooten legt; wanneer wij op Tintoretto's Avondmaal, dat wonderschoone schilderij met zijn wild-vlammende lampverlichting, op den voorgrond een kat in een mand met eetwaren zien snuffelen, dan voelen wij onmiddellijk de zuivere waarde van zulke realistische trekjes, dan zouden wij het echt menselijke tintelende leven dat zij aanduiden niet willen missen dan voelen wij, dat het alleen kunstenaars zijn die wel het hoofd in de wolken heffen maar toch de aarde tot steun voor hun voeten hebben.

Zoo zien wij ook — wij erkennen het gaarne veel bescheidener, maar toch met een echt gevoel voor stille schoonheid — in een van Akkeringa's tuintjes de boerenbloemen in hun harde stijfheid en schreeuwend kleurenrijkdom ons een ahnung van lichte lentegeuren en luw windelispelen toedemen. In die eigenlijk smakeloze kleurenvolt door grove handen op een waardeloos plekje bij

TUINTJE MET KINDEREN

NAAR EEN AQUAREL

(In het bezit van den Heer J. J. Biesing, den Haag.)

hun schamele woning geteeld, zien wij toch nog het zachte streven — men denke hoe aandoenlijk! — van de menselijke armoede om haar trieste leven te vermoopen. Verdienstelijk is de schilder die zoo'n gevoel in zijn werk weet uit te drukken. Zoo is er in den toon en de zonneglans van dat kleerendrogende vrouwtje waar wij boven van spraken, een reinheid en blondheid die in

OOSTINDISCHE KERS

NAAR EEN AQUAREL

(In het bezit van den Heer A. Bakker, den Haag.)

ons het visioen wekt van zoet-witte bijen- doorsoemde boekweit-akkers en het blauw- rood-geele van blakende roggevelden, deinende op den zomerwind. Zoo welt er in ons bij zijn „spelende visscherskinderen in het duin” een gevoel van medelijden op voor hun klein onwetend gedoe, onbekend als ze nog zijn met de barbaarschheid van het lot dat hun lichaam vóór den tijd zal vernielen door hardvochtigen erbarmingloozen arbeid, hun leven zal verschroeien door harteloze ellende.

Men zou kunnen opmerken dat het den beoordeelaar van een kunstenaar niet geoorloofd is dezen gevoelens toe te dichteren die hij niet had bij het schilderen van zijn besproken werk. De bedoeling evenwel is slechts bij benadering aan te geven in welken geest hij geschilderd heeft, van welk groot algemeen gevoelen het momenteele sentiment een deel is en dan doet het er niet zoozeer toe of wij fotografisch juist weergeven wat hij dacht en voelde, doch alleen of wij in den geest van, zooals in dit geval, eerlijke blijheid en onbevangen bewondering voor natuurschoon, van hartelijk meevoelen met het verdriet en de vreugden der men-

schen, hem beoordeelen. Daarom prijzen wij

DE ZONNEBLOEMEN

NAAR EEN SCHILDERIJ

(Collectie wijlen Dr. Titsingh.)

In het bezit van den Heer Mr. Spoor.)

NARCISSEN EN ANEMONEN

(In het bezit van den Heer A. Bakker, den Haag.)

NAAR EEN AQUAREL

ook in de eerste plaats niet in hem dat hij de natuur juist weergeeft — niemand trouwens weet hoe de natuur precies is! — maar wel welke schoone of liefelijke of rijke qualiteiten zijn geest distilleert uit of toevoegt aan hetgeen hij afbeeldt en welke gevoels-echo's zijn geest in den onzen wakker roept. Om hem dus goed te begrijpen moet men zich alleen — wij hadden bijna geschreven blindelings — laten inlichten en leiden door de gevoelens die een schilderstuk uitstralen ongeveer op de wijze van den jongen uit een der novellen van Edgar Allen Poe — misschien de scherpzinnigste schrijver der negentiende eeuw — die zijn kamaraden al hun knickers afwon door telkens met zijn eigen gelaatstrekken hun gezichtsuitdrukking na te bootsen; met andere woorden, in onzen geest het equivalent zoeken van de gevoelens des kunstenaars, op even eerlijke wijze als hij-zelf getracht heeft zijn kijk op de dingen te belichamen in lijnen en kleuren.

Ook Akkeringa verdient dat wij hem met de grootste eerlijkheid beoordeelen omdat

deze een van zijn beste en sterkste eigenschappen is. Hij geeft zich altijd zonder omwegen, geheel zooals hij is; in enkele werken is zijn geheele wezen zoo sterk geprononceerd dat wij er zijn gedeeltelijk Oostersche afkomst uit kunnen gewaar worden.

In een van zijn beste schilderijtjes, het tuintje uit de collectie Titsingh en in een aquarel in 't bezit van den heer Bakker, heeft hij Oostindische Kers op zulk een wijze weten uit te drukken dat dit ons gelegenheid geeft de waarheid van bovenstaande bewering aan te tonen. Zooals alle tropische planten — deze kers is een Zuid-Amerikaansch gewas — verbergt ook deze onder een schijnbaren luister van kleur en vorm een onmiskenbaar gemis aan teedere intimiteit en bekoorlijke nuances; zij doet denken aan den banalen rijkdom van verguldsel en rood fluweel en is als de staalhardblauwe tropische hemel, toonloos van eentonigheid en schreeuwend van verlatenheid. Maar Akkeringa heeft, zich geheel latende meegaan op de deining van zijn half Hollandsche half Oostersche bloed,

MAGNOLIA'S
NAAR EEN AQUAREL.

(IN HET BEZIT VAN DEN HEER A. BAKKER, DEN HAAG.)

J. Akkeringa.

de hardheid en al te hollen rijkdom verzacht en vermooid door er een deel van zijn echt Hollandsche gemoedelijkheid en gevoelige kleurensmaak in te leggen. Vooral de kers op het aquarel heeft zonder den uiterlijken praal van zijn grillig-weelderige vormen er bij in te boeten, het van de natuur gewonnen in zachtheid en liefelijkheid. Zulk werk noemen wij bij uitstek oprecht en eerlijk omdat er

primitieven vergroeid en verstrengeld was met het Katholicisme, toenmaals de drager — en de eenige! — van de hoogste en zuiverste idealen, alleen omdat de krachtigste vroolijkheid en het meest zorgeloze geloof in de blijheid van het leven de eenige rijkdom van Jan Steen en de groote Hollandsche schilders van zijn tijd was, alleen omdat zij met de grootste oprechtheid en de meest

KINDEREN IN HET DUIN

NAAR EEN AQUAREL

(Collectie H. W. Mesdag, den Haag.)

niet in gezocht is een zekeren conventioneelen meestal door literatuur verkregen indruk weer te geven en evenmin om het karakter van het afgebeelde voorwerp scherp te typeeren, wat zoo ligt tot parodie en karikatuur overdreven wordt, maar omdat de schilder alleen gezocht heeft zoo — vergun ons het woord — Akkeringaasch mogelijk te zijn.

Alleen omdat het leven der Italiaansche

aanhoudenden ijver dit hun geloof in hun werken trachten te leggen, zijn deze onvergankelijk gebleven.

Getrouwe studie van de natuur, speciaal van het geruischlooze bloemenleven is de groote liefde van dezen schilder met zijn vriendelijk karakter. Vriendelijk; want hoe kan het anders zijn bij iemand die bijna alleen bloemen, kinderen en jonge moeders

F. Akkeringa.

schildert, die zich alleen aange-
trokken gevoelt door het stille
en teere leven, door het leven
van bloemen, eigenlijk pas het
embryo van leven, door het leven
van kinderen die zich nog bijna
niet bewust zijn van te leven,
door het leven van moeders die
hun jeugd in hun kinderen voelen
te leven.

Er is een betrekkelijk klein
schilderijtje in de collectie Bak-
ker waarop een fraai gepen-
seelde blauwe pot met magnolia's,
bizarde raak van expressie.
Vooral het dikke leerachtige
der bloembladen is voortreffelijk
uitgedrukt. Bovendien een aqua-
rel met potten begonias waarin opmerkelijk
is de ietwat melancholieke blauwgroene toon
der bladeren tegen het trieste geel en licht-
rood der bloemen. Akkeringa geeft hier
blijk van zijn groote gave van opmerken.
Zooals men aan de huid eener vrouw kan
zien of zij blond of bruin of zwart is, zoo
zou men uit de kleur der bladeren eener
bloemplant kunnen voorspellen welke toon
er in de kleur der bloemen moet zijn die
zij zal dragen. Ook hierin is de kunst van
Akkeringa harmoniesch.

Zoo ook in zijn violen waarvan in het

BIJ DE WEDRENNEN TE CLINGENDAAL

NAAR EEN SCHILDERIJ

(Collectie wijlen Dr. Titsingh.)

In het bezit van den Heer Koch te Rotterdam.)

bezit van de firma Goupil een uitnemend
specimen is. Verwonderlijk goed gaat hierin
het fluweelachtige van de stof samen met
het teere en onaantastbare dier geheimzinnige
bloemengezichten.

Voortreffelijk teekenaar als Akkeringa is,
munten zijn teekeningen uit door een ver-
bazende vastheid en gevoeligheid van hand.
Nimmer is zijn papier groezelig omdat hij zoo
goed als nooit heeft uit te vlekken. Al zijn
lijnen staan scherp zwart op helder wit. Het
is een lust zijn forsche en tegelijk teere zwart-
krijtteekeningen aandachtig te beschouwen.

Ten slotte willen wij nog na-
drukkelijk wijzen op een paar schil-
derijtjes uit de collectie Titsingh
waarvan het onderwerp niet tot
het gewone genre van Akkeringa
behoort, in de eerste plaats op het
zonnige en warme „wedrennen bij
Clingendaal” een superbe stukje,
prachtig geschilderd, meesterlijk
van kleur en compositie en met
de grootste zorgvuldigheid en
uitvoerigheid behandeld, en op
het minitieuze strandgezichtje met
zijn intieme schuitjes en de mooie
bewegelijke lucht op den achter-
grond, beide werken van onmis-
kenbare meesterschap.

TREKPAARDEN AAN HET STRAND

NAAR EEN SCHILDERIJ

(Collectie wijlen Dr. Titsingh.)